

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

XVIII. Quo numero libri Origenis habendi sint, disputatur:

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

tem esse Eusebii, priorem vero librum alterius cujuscumque, puta Didymi. Non magis enim A
mitum est diversa de Origenis doctrina sensisse & scripsisse Pamphilum & Eusebium quam
de Christi divinitate orthodoxam fuisse Pamphili opinionem, Arianam vero & hareticam
Eusebii. Facile quoque diluitur aliud argumentum Hieronymi, nihil proprii operis Pam-
philum condidisse asserentis: nec enim proprium eius opus Apologeticum ille dici potest,
quem alterius opera adiutus, Eusebii scilicet, elaboravit. Nunc vero arbitrentur aequi &
eruditi Lectores, meritorie Rufinum Hieronymus reprehenderit, propter inscriptum
Pamphili nomen priori huius Apologiae libro. Ceterum cum sex constaret libris haec
Pamphili Apologia, cujus prior duntaxat à Rufino conversus ad nos pervenit, non est cur
miretur Baronius Gregorij Neocaesariensis encomiasticam orationem Origeni dictam, B
quam à Pamphilo Apologiae suae insertam fuisse proditum est, in ea hodie non inveniri, B
cum quinque libris mutilatum hoc opus habeamus.

XVII. Quamvis autem multa vel ad refellendos Origenis adversarios, vel ad ipsum ex-
cufandum attulerimus, in multis tamen peccasse fatendum est. Ac periosque sane ipsius
errores supra iam ab aliis deprehensos agnovimus, vel nondum perceptos notavimus,
cum eius dogmata perpendere. Peccandi causa iudicium praecipit, & immoderata in-
genij lascivia & licentia, cui tam intemperanter morigerabatur, ut cogitata omnia, cruda
etiamnum & immatura profunderet. Accessit inepta quadam Scripturae plerumque expli-
canda ratio, vocum singularum notionibus eruendis & expendendis odiose ac putide stu-
borans. Adde nimium profanarum doctrinarum, ac Platonicarum praesertim philosophiae, C
quam Tertullianus *haereticorum etiam condimentarium esse factum* ait, studium, ad cujus nor-
mam Theologica dogmata cum exigeret, absurdis opinionibus ipse primum imbutus,
mox Ecclesiam conturbavit. Platoni quidem disciplinam affectati sunt vetusti Patres
quamplurimi, partim vetustiores Origene, partim eodem recentiores, quicumque praes-
sertim Nicænum Concilium antecesserunt: at ea solum ab illo mutuati sunt, quae decretis
Ecclesiae consentiebant; Origenes vero totam Academiam visus est in Ecclesiam transfu-
lisse: licet fateatur alicubi *Philosophiam neque in omnibus Legi Lei contrariam esse, neque in om-*
nibus consonam. Inde tanta errorum seges bonae frugis succrevit. Ex his satis liquet quam
inanes sint Rufini conatus, cum quidquid falsum apud Origenem occurrit, pro spurio &
ab Hareticis intruso haberi iubet; nam multa quidem Origeni afficta fuisse verum est, sed D
plura tamen, eaque noxia & damnosa ab illo profecta esse candidum virum fateri decet.

XVIII. Nunc querendum superest quo numero habendi sint libri Origenis, ipseque
adeo Origenes: utrum hic inter Hareticos, illi inter damnatos ac reprobos scriptiones
ponendi sint. Quod erit capitis huius velut corollarium. Disputemus primum de libris.
In varios Origenem impegnisse errores satis à nobis confessum est. At quamvis eos
ipsum aliunde assutos dateremus, quod multi affirmant, planeque iis immunem Ori-
genem agnosceremus, valeret id quidem ad excusationem Auctoris; non ad purgatio-
nem librorum. Cum certum sit igitur falsis eos & impiis scaterere sententiis, & iam inde à
vetustis temporibus malo fermento fuisse infectos, quare penitusne repudiari eos ju-
beat Ecclesia, & abiici, quemadmodum Hareticorum libri solent, an ipsorum usum eadem E
vel probeat vel certe permittat.

Auctor est Pamphilus in Apologia, Hareticorum loco sua aetate à multis habitos, qui-
cumque libris Origenis uterentur, nec eam quidem concessam ipsis fuisse veniam, *quae in-*
partiri solet (verbi gratia) his qui Graecorum secularium libros, vel nonnumquam etiam Hareticorum
percontantur atque cognoscendi studio decurrunt. Pamphili circiter temporibus florebat Pachomius
Abbas, vitae sanctitate illustris, quem iam morti proximum, Monachos suos ab earum
lucubrationum lectione gravissimis verbis prohibuisse narrat, qui vitam eius literis
consignavit: sed fidem narrationi detrahit perspectum scriptoris adversus Origenis
odium. Multum deinde à Theophilo & Epiphano laboratum est, omnium de manibus ij
libri ut excuterentur: proditum quippe est à Socrate & Sozomeno solas Origenis lucubra- F
tiones erimatum esse Theophilum, earum licet auctoritate adversus Arianos iam ante
Athanasium pugnavisset; Alexandria concilium constasse, in eoque illae ut repudiarentur
perfecisse; easdem in Cypria Synodo suavis ipsius Epiphanium damnasse, & ne quis iis
legendis operam daret sanxisse, decretum Constantinopolim misisse, idemque ut faceret,
Chrysostrum valde fuisse hortatum; eodem ipsum contendisse, Episcopos in suam sen-
tentiam pellicere voluisse, & Origeniana denique scripta in Apostolorum templo publica
denuntiatione reprobare parantem Sarapionis monitu absteritum fuisse. A Faustino quo-
que veritatem eorum usum testificatur Hieronymus Epistol. 76. ad Tranquill. Nec Baro-
nio assentior, contra Sulpitij Severi, Socratis, & Sozomeni auctoritatem falsum esse asse-
renti, Epiphanium inter, Theophilum, & Chrysostrum de libris Origenis prohibendis
hac

*Tertull. lib.
de anima
cap. 27.*

*Hom. 14. in
Gen.*

*Socrat. lib.
6. c. 9. 12.
Sozom. lib.
8. cap. 14.*

*Bar. Ann.
403. c. 15.*

A hac tempestate actum, vel eos in Alexandrina Synodo aut Cyprica fuisse proscriptos; nec Gennadio, qui Severum in Dialogo priore referre ait, suo tempore apud Alexandrinam Synodum Episcoporum decretum, Origenem & caeteros à sapientibus pro bonis legendum, & à minus capacibus pro mali repudiandum. Ait quidem Sulpitius maximam fuisse Monachos inter & Episcopos concertationem ex ea occasione, quia congregati in unum sapienter Sacerdotes frequentibus decrevisse Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret aut haberet. Gratissimum præterea sibi fuisse asseverat Anastasius Papa in Epistola ad Iohannem Hierosolymitanum, quod ab Origenis lectione Christianos revocarunt Arcadius & Honorius. Eo quoque inclinare videntur Vincencius Lirinensis cap. 23. contr. Hæres. ut ab usu Christianorum libri isti removeantur. Denique Iustinianus in Epistola Encyclica ad Menam & alios Episcopos, cupere se scribit omnes Christianos cognoscere scripta Origenis profusa à Christiana fide esse aliena, ac penitus explodenda.

Sed contra pro libris Adamantij steterunt Theotimus Tomitanus, & Iohannes Chrysofomus, alijque complures Episcopi, & ea *Supra* illa Origenianorum operum, quæ Constantinopolim invexerat Epiphanius, subscriptione sua vel assensu confirmare reuertunt. Ea etiam videntur, si non palam approbasse, at certe non penitus respicisse, quicumque suas ex iis Scripturæ sacræ interpretationes transfulerunt, quos in Observationibus pro tempore laudavimus. Et quamvis Ecclesiæ decretis aliquando vetita esset eorum lectio, his tamen contrarius usus derogasse diceretur.

Aquissima hæc profecto, & perpetua Ecclesiæ confessione firmata videtur esse sententia, quæ librorum Origenis usum vulgo concedendum definit, ipsius modo errores fugiantur. Ita sensit Hieronymus, quantumlibet Adamantio insensus: *Quia mea parvitas*, inquit, *quæ sententiam, ut non secundum fratrem Faustinum penitus respiciendus sit, an secundum quosdam legendus ex parte: Ego Origenem propter eruditionem sic interdum legendum arbitror, quomodo Tertullianum, Novatianum, Anobium, Apollinarium, & nonnullos Ecclesiasticos Scriptores Græcos pariter & Latinos, ut bona eorum diligam, vitiosaque contraria, juxta Apostolum dicentem: Omnia probate, quod bonum est, tenete. Et mox: Nec enim propter doctrinam eius prava suscipienda sunt dogmata, nec propter dogmatum pravitatem, si quos Commentarios in Scripturas sanctas utiles edidit, penitus respiciendi sunt.* Hac imbutus persuasione Theophilus ille Origenimasticus, post vexatum misere Chrysofomum, Constantinopoli Alexandriam redux, cum esset in Origenis le-

ctione deprehensus, scite dixit: *τὸ ἀεὶ ἰσοῦς τὸν ἐπιβλῆσαι τοῦ ὀρθοῦ ἀδελφοῦ ἐν τῷ ἔργῳ ἐστὶν ἀδελφικὸν καὶ ἀγαθόν, τὸ δὲ τὸν ἰσοῦς ἀναδιδόναι τὸν ἄλλο ἐν τῷ ἔργῳ ἐστὶν ἀδελφικὸν καὶ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸν ἰσοῦς ἀναδιδόναι τὸν ἄλλο ἐν τῷ ἔργῳ ἐστὶν ἀδελφικὸν καὶ ἀγαθόν, τὸ δὲ τὸν ἰσοῦς ἀναδιδόναι τὸν ἄλλο ἐν τῷ ἔργῳ ἐστὶν ἀδελφικὸν καὶ ἀγαθόν.* Libri Origenis similes sunt prout omni sermone genere confuso. Si quid in ijs ergo bonum invenio, id descripto: quod si quid spinosum videtur, id tamquam aculeum transilio. Eandem regulam in Origene legendo Cassiodorus servari iussit; habendaque ait eius scripta more anethi; eius succo condendam sacræ Scripturæ lectionem, decoctum ipsum exsuccumque esse projiciendum; eumque de eo dictum sit: *Vbi bene, nemo melius; ubi male, nemo peius*, magna ipsum cautione esse tractandum: *Quapropter, inquit, in operibus eiusdem Origenis, quantum transiens invenire prævalui, loca quæ contra regulas Patrum dicta sunt, ætherei disputatione (sic enim lego, pro, heresim disputatione) signavi, ut decipere non prævaleat, qui tali signo in pravis sensibus cavendus esse monstratur.*

Posteriores autem in toto dicunt esse fugiendum, propterea quia subtiliter decipit innocentes. Iam antea vero Concilium Romanum, quod sub Gelasio celebratum est, ita de ea re decreverat: *Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatus Hieronymus non repudiavit, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse revocanda.* Quapropter recte scripsisse videtur Socrates libr. 6. cap. 13, nobiles Origenis adversarios, Methodium, Eustathium, Apollinarium, & Theophilum, à quibus multis ille criminibus compellatus est, satis ostendisse probari sibi, quicumque minime reprehendissent. Quod cum ita sit, non cuius tamen è vulgo Christianorum, sed iis solum permittendum esse Origenianarum scripturam usum censeo, quorum perspecta sit fides, & diuturnis experimentis probata constantia. Hos autem probatos effici trapezitas velim, adulterinos doctrinæ nummos à legitimis caute seponere scientes.

XIX. Diximus de libris; de ipso Origene quid sentiendum sit, exploremus. Et si geminam adversus eum conflaverat Synodum Demetrius Alexandrinus Episcopus, à quibus Sacerdotij honore exutus, ab Ecclesiæ communione prohibitus, & Alexandria pulsus est, consentiente in id decretum toto propemodum orbe: non ante tamen Hæretici nota iterum ipsi iniri cepta est, quam Epiphanius cum Iohanne Hierosolymitano, Theophilus cum Nitriensibus monachis, Hieronymus cum Rufino altercatus est. Nam postquam Synodum Alexandriæ coegit Theophilus, & Origenis colubros Evangelico ensē truncavit, ut ipse ait, Epiphanium rogavit per Epistolam, ut Synodum ipse congregaret, perficeretque, ut Origenes nominatim, & nefaria heresis condemnaretur: cuius consilio Epiphanius demum obsecutus est. Refert Hieronymus libr. 2. Apolog. adv. Rufin. cap. 6, & in Epist.